

Ugovor kritikom konstruktivnosti opozicije

Upam, da v uredništvu cenjene revije ne bo zamere, če bom naslednje vrstice zapisal polemično in gotovo premalo analitično. Odsotnost potrebne teoretske refleksije bom skušal odkupiti z aktualnostjo teme: z napovedjo SDP, da bo opustila držo konstruktivne opozicije vladi in parlamentarni večini strank Demosa.

Da bi se izognili pojmovnim nesporazumom, uvodoma najsplošneje definirajmo konstruktivno opozicijo z naslednjimi oznakami:

- a) nadzira in kritično valorizira vladne politike
- b) podpira in podpre vladne politike, če se z njimi strinja
- c) zavrača in zavrne vladne politike, če se z njimi ne strinja
- d) predlaga alternativne vladne politike.

Torej je moč sintetično opredeliti tudi t. i. destruktivno politično držo: načelno nestrinjanje z vladnimi politikami s ciljem padca vlade.

Političnim sladokuscem ni ušlo, da je Stranka demokratične prenove v Mariboru v aprilu na svoji drugi konferenci problematizirala svoj aktualni parlamentarni položaj prav s polemiko o ustreznosti konstruktivne politike. Izid razprave sicer ni postregel s povsem natančnim sklepom o destruktivni drži, vendar je implicitno navedel opustitev dotedanje konstruktivne. Konferenca SDP je z večino glasov to odločitev argumentirala z nepripravljenostjo vlade za sodelovanje pri oblikovanju politike.

Pri dveh stvareh so šla kritikom konstruktivnosti dejstva na roko. Najprej povsem drži, da Demosovi poslanci in njihova vlada kažejo absoluten neposluh za sodelovanje in argumentirano kritiko ter predloge opozicije. In drugič, vladna razvojna in gospodarska politika je dejansko sporna z mnogih vidikov.

Vse to in povečana mera kritike iz strankarske javnosti, češ da se SDP utaplja v Demosovi politiki in izgublja identiteto, sta okrepila prepričanost večine mojih strankarskih kolegov, da je nastopil čas za radikalizacijo strankine politike nasproti vladi. Kot poslanec in kot član stranke sem sprejel in sprejemam mnoge argumente, ki govorijo v prid potrebi po jasnejši politiki stranke v parlamentu. Toda prav zato sem predlagal drugačen sklep; uspešnejšo organizacijo pameti, ki bi zagotovila stranki prednost v strokovnosti, razumnosti in kakovosti zakonskih predlogov. Menim pa, da obstojijo za konstruktivno politično držo tudi drugi, prav tako pomembni razlogi.

Del strankine in siceršnje javnosti je ogorčen nad dejstvom, da si parlamentarna Demosova večina privoščiči preglasovanje. Mislim, da je ogorčenost upravičena, ker so svobodne, demokratične volitve lani aprila potegnile mejo med večino in manjšino ter dale prvi legitimiteto in odgovornost za vladanje, drugi pa za nadzor in kritiko. To je tudi bistvena prednost pluralnega političnega sistema. Omogoča kakovostnejšo, demokratičnejšo in racionalnejšo politično odločanje in opravljanje z javnimi zadevami. Torej imata zahtevano iskanje in definiranje nacionalnega soglasja smisel le pri ključnih, ne pa pri vseh vprašanih. Npr. pri določanju zunanje-politične strategije, koncepta nacionalne varnosti, pri ustavi in državotvorni politiki.

Osebnostno torej ne zagovarjam teze, da se moramo poenotiti povsod in za vsako ceno. To ni niti možno niti realno niti potrebno. Hkrati z mnogimi kolegi pa ne

razumem Demosa, ki uveljavlja politično moč tudi tedaj, ko mu opozicija prinaša na pladnju pametne in argumentirane predloge, ki ne bi razbili konsistence njegovih (vladnih) predlogov, temveč bi jih zgolj izboljšali. S tem bi bilo doseženo vsaj troje; potencialno bi se dvignila raven političnih odločitev, pri tem bi bili upoštevani interesi skupin in slojev, ki jih zastopa opozicija, povečali pa bi se tudi medsebojno sodelovanje in zaupanje.

Ne razumljiva trmoglavost Demosove koalicije pa ustvarja ravno nasprotno ozračje. Namesto da bi s pripravljenostjo za sodelovanje izostrila posluš javnosti za konstruktivnost opozicije in jo s tem silila k argumentirani in umirjeni politiki, krepí prepričanje vsak dan večjega dela javnosti, da je edina možna in mogoča politika opozicije destrukcija vladnih predlogov za vsako ceno. To je čudovita priložnost, da politika ostane zgolj boj za oblast in manj odgovorno in državniško odločanje o možnostih za razvoj Slovenije in izboljšanje življenjske ravni njenih ljudi.

Pred slovensko politiko so izjemni razvojni, socialni in državnoverni izzivi, vendar jih slovenska politika vse preveč zanemarja in površno rešuje, ker se vse prerada zapleta v popolnoma neplodne politične prepire in zamere vseh vrst. Bežno omenimo, da se veliko poslancev medsebojno osebno in tudi sicer dobro pozna (tukaj se bom odrekel cinizmu in ne bom pripomnil, da so mnogi pred leti sedeli v istih partijskih klopeh). Naj dodam zelo osebni občutek, da je mnogokrat težko razumeti določene dogodke v slovenskem političnem teatru, če ne poznaš personalnega ozadja igralcev. Toda to ni nemara nič posebnega, kot niso izjeme prestižne parlamentarne igrice, strankarska tekmovanja, navijanja ipd. Toda razumna in zrela politika zna ločiti zrno od plevela, pomembnejše od manj pomembnega, bolj bistveno od manj bistvenega.

Ker Demosova koalicija ne kaže pretiranega interesa za sodelovanje pri sprejemanju skupščinskih odločitev, se utegne zgoditi, da tudi pri temeljnih vprašanjih nacionalnega pomena ne bo ustvarjeno ozračje za dosego skupne odgovornosti. Poglejmo podrobnejše zdajšnjo gospodarsko politiko, ki v marsičem ostaja gluha za kritične pomisleke, ki prihajajo iz poslanskih klopi opozicije in strokovne javnosti. Velik del ugovorov opozarja na procese, ki potiskajo vse več ljudi v nezavidljiv socialni položaj, s čimer se ustvarjajo plodna tla za ostre socialne konflikte. Tem se ne bo moč izogniti v celoti, kar pa ne pomeni, da je politika nemočna in brez sredstev za preprečevanje pravih socialnih katastrof. To bo podžigalo ekstremiste na levi in desnici, ki bodo klicali k upor in bodo pripravljene ponuditi plehke obljube za pest dnevnih interesov. Govorim o nevarnosti socialne demagogije, ki se hrani s strahom, obupom in neperspektivo ljudi. Bolj ko se bo zaostroval proces socialne diferenciacije in bolj ko bo slepo preslišal elementarne zahteve po socialni pravičnosti, bolj bo izzival neplodne konflikte, ki bodo nacionalnemu gospodarstvu še dodatno otežili prilagajanje svetovnim tržnim standardom.

Prepričan sem, da je ustvarjanje razmer za normalno tržno gospodarjenje ta hip najpomembnejša naloga slovenske politike. Tudi državotvorna mora biti podrejena razvojnim prednostim. Politična stabilnost je v tem smislu ključnega pomena, saj si ni mogoče zamišljati pomembnejših (tujih) vlaganj v razmerah, ko trije politiki ponujajo štiri scenarije tega, kaj se bo zgodilo jutri. Prav v imperativu politične stabilnosti vidim razloge, zaradi katerih bi morala vladajoča koalicija pokazati maksimalno odprtost za predloge, ki bi zmanjševali možnosti socialnih napetosti in ustvarjali razmere za socialni mir.

Bolj ko so stvari zapletene in izredne, bolj se je treba obnašati normalno. Ni razlogov za sklep, da stvari reši zgolj železna disciplina in da se je torej treba

v imenu nacionalnega konsenza odreči pravilom in običajem demokratičnih parlamentarnih sistemov. Vsekakor pa je razumno pričakovati, da bo Demosova koalicija pokazala odprtost za predloge tistih, ki mislijo drugače. V nasprotnem se, žal, najavlja čas, ko bodo začeli dobivati glavno besedo ekstremisti, ki ne vidijo potrebe po iskanju kompromisov. V zameno za demokratično ideološko politiko bomo poslušali kričače, ki bodo klicali k nacionalni poslušnosti in pokori na eni strani, medtem ko jim bodo z druge strani odgovarjali ljudski tribuni in spodbujali ulično demokracijo samo zato, da bi se lahko postavili v njene prve vrste.

Kot poslanec in član SDP ostajam trdno prepričan, da mora moja stranka vendarle vzdržati pred pritiskom popolne radikalizacije samo zato, da bi se o njej več govorilo in več pisalo. Vsaj dva razloga govorita proti temu. Prvi razlog je grozno heretičen. Opozarja namreč, da je vendarle točna ugotovitev, da je Komunistična partija, kasneje Zveza komunistov in kasneje SDP dejansko monopolno krojila politiko 45 let in da je v začetku sedemdesetih let zavozila razvojno politiko, ki nas je odrinila na jug Evrope. Tudi zaradi tega ni moč preprosto reči, da se po volitvah začenja povsem novo obdobje, saj bi tako pristali na škandalozno izhodišče nekaterih Demosovih pritiskov, da se po aprilu 1990 zgodovina Slovenije začne znova. Želim reči, da se za veliko in zrelo stranko spodobi, da ohrani čut za treznost in svoje politike ne prepusti v celoti dnevnim potrebam. Drugi razlog, ki govori proti popolni radikalizaciji strankine politike, opozarja na zmotnost mnenja, da si bomo pridobili še več zaupanja in podpore pri volilcih, če bomo enostavno napadali vlado povesod in vedno in iskali priložnosti »da pade«. Na to bom brez zadržkov pristal tisti hip, ko bom prepričan, da imamo tehtno, strokovno elaborirano in utemeljeno razvojno alternativo, ki jo lahko pokrijemo z izvrstnimi politiki in strokovnjaki. Vse dotlej pa bi izključno »negativistična« politika zgolj hranila Demosove ekstremiste, ki odlično obvladajo le politično govornico konflikta in so popolnoma nesposobni za pogajanja in dogovore.

Slovenska politična kultura, ki ji postavljamo nove temelje, mora ustvarjati razmere, v katerih bo mentaliteta totalitarnih režimov dala prostor posluhu za sodelovanje in dogovarjanje. Če sta načelnost in odločnost dragoceni značajski lastnosti politikov, si je vendarle treba prizadevati za ustvarjanje razumevanja in spoštovanje kompromisa. V nasprotnem primeru si bosta današnja oblast in opozicija družno delili odgovornost, da bo na slovensko pomlad sedla debela plast zmrzali.